

POSTANOWIENIE

Dnia 10 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

SSA Bohdan Bieniek

w sprawie z wniosku A. R.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
z udziałem zainteresowanych: [...]
o wznowienie postępowania,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 lutego 2015 r.,
zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 27 lutego 2014 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 27 lutego 2014 r. Sąd Apelacyjny, działając na podstawie art. 410 § 1 k.p.c., odrzucił skargę A. R. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem tego Sądu z dnia 17 października 2012 r.

W skardze przytoczone zostały, jako jej podstawy, art. 401 pkt 2 i art. 403 § 2 k.p.c. Skarżąca wskazała na odmienne rozstrzygnięcie w analogicznej sprawie zakończonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 23 lipca 2013 r. - jako na nowe okoliczności faktyczne i dowodowe, mające wpływ na wynik sprawy, jakich nie

mogła powołać w poprzednim postępowaniu, w którym - wskutek naruszenia przepisów prawa - była pozbawiona możliwości działania.

Sąd Apelacyjny uznał, że skarżąca nie wskazała przepisów, których naruszenie miałyby być skutkiem pozbawienia jej możliwości działania. Nie może w tym wypadku chodzić o podnoszoną odmiennność rozstrzygnięć w analogicznych sprawach, gdyż podstawą skargi o wznowienie postępowania wskazaną w art. 401 pkt 2 k.p.c. są tylko okoliczności zaistniałe w toku postępowania objętego skargą. Wydanie odmiennego wyroku w analogicznej sprawie po zakończeniu tego postępowania z istoty nie świadczy o pozbawieniu strony możliwości działania na skutek naruszenia przepisów prawa. Odmiennie orzeczenie w innej analogicznej sprawie nie może tym samym prowadzić do wzruszenia wcześniej zapadłego orzeczenia. Nie można również uznać odmiennego wyroku zapadłego w analogicznej sprawie za podstawę z art. 403 § 2 k.p.c., tj. za nowe okoliczności faktyczne i dowodowe, które mają wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Stosownie do art. 178 ust. 1 Konstytucji RP, sędziom gwarantowana jest niezawisłość, polegająca również na tym, że rozstrzygając sprawę mają obowiązek dokonania samodzielnych ustaleń oraz ich oceny prawnej, a związanie innym wyrokiem cywilnym dotyczy tylko wyroku mającego powagę rzeczy osądzonej między tymi samymi stronami i tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia (art. 366 k.p.c.). Oznacza to, że rozstrzygając sprawę tego samego podmiotu na skutek odwołania od innej decyzji sąd nie jest związany wcześniejszym wyrokiem sądu wydanym w sprawie podobnej lub nawet tożsamej rodzajowo.

W zażaleniu na powyższe postanowienie skarżąca wniosła o jego uchylenie w całości oraz ponowiła twierdzenia o istnieniu podstaw wznowienia postępowania, o których mowa w art. 401 pkt 2 k.p.c., przez pozbawienie jej możliwości działania wskutek naruszenia przepisów prawa (art. 109 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 ze zm., dalej jako ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej) oraz art. 403 § 2 k.p.c., przez wykrycie okoliczności faktycznych i dowodowych, które mają wpływ na wynik sprawy, a z których nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Jako dowód na wykrycie takich okoliczności skarżąca

wskazała wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 23 lipca 2013 r., w którym Sąd ten powołał się na art. 109 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej. Skarżąca zaprezentowała stanowisko, że sądy powszechne nie powinny rozpatrywać jej sprawy, lecz skierować ją według właściwości do Narodowego Funduszu Zdrowia. Podniosła, że zaskarżony wyrok został wydany z uwzględnieniem poglądu Sądu Najwyższego wyrażonego w uchwale z dnia 9 września 2009 r., II UZP 6/09, która nie może być traktowana jak precedens, zwłaszcza że „jest niemożliwa do wykonania”. Według skarżącej, potwierdził to Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, „gdzie starał się znaleźć obowiązujący przepis prawny, na podstawie którego pracodawca mógłby połączyć wynagrodzenie pracownika z umowy o pracę z wynagrodzeniem z umowy cywilnoprawnej zawartej przez pracownika z osobą trzecią i nie znalazł takiego przepisu”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie jest bezzasadne.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że skarga o wznowienie postępowania ma charakter nadzwyczajnego środka prawnego. Przepisy ją wprowadzające, zmierzając do wzruszenia prawomocnego orzeczenia poza tokiem instancji i zastąpienia wydanego orzeczenia nowym, muszą być wykładane ściśle, a wskazane przez stronę podstawy poddane restrykcyjnej ocenie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2005 r., IV CK 57/05, LEX nr 604050). Zgodnie z art. 410 k.p.c., sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisane go terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie. Ugruntowany jest pogląd, że przesłanka do odrzucenia skargi o wznowienie postępowania zachodzi nie tylko wtedy, gdy powołana w niej podstawa wznowienia została sformułowana w sposób nieodpowiadający ustawie, ale także wówczas, gdy wskazane w skardze okoliczności wprawdzie dałyby się podciągnąć pod przewidzianą w ustawie podstawę wznowienia, lecz jednak w rzeczywistości podstawa ta nie występuje (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2006 r., I CZ 103/06, LEX nr 610070; z dnia 5 listopada 2010 r., I CZ 107/10, LEX nr 1391112; z dnia 25 maja 2012 r., I CZ 35/12, LEX nr 1214537).

Zgodnie z art. 401 pkt 2 k.p.c. można żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności, jeżeli strona nie miała zdolności sądowej lub procesowej albo nie była należycie reprezentowana bądź jeżeli wskutek naruszenia przepisów prawa była pozbawiona możliwości działania; nie można jednak żądać wznowienia, jeżeli przed uprawomocnieniem się wyroku niemożność działania ustała lub brak reprezentacji był podniesiony w drodze zarzutu albo strona potwierdziła dokonane czynności procesowe. W myśl art. 403 § 2 k.p.c. można również żądać wznowienia w razie późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, albo wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

W zakresie przesłanki wznowienia określonej w art. 401 pkt 2 k.p.c. skarżąca powołuje się na pozbawienie jej możliwości działania na skutek rozpoznania przez sądy powszechne - z naruszeniem przepisów o właściwości - sprawy, w której droga sądowa była niedopuszczalna, zaś w zakresie przesłanki, o której stanowi art. 403 § 2 k.p.c. wskazuje na wykrycie przez nią „okoliczności faktycznych i dowodowych” w zakresie braku kompetencji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do wydania decyzji, o których to okolicznościach dowiedziała się z prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 23 lipca 2013 r.

W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że w rozumieniu art. 401 pkt 2 k.p.c. strona zostaje pozbawiona możliwości działania tylko wtedy, gdy doszło do pozbawienia jej możliwości obrony, a więc gdy znalazła się w takiej sytuacji, gdy nie tylko ograniczono lub utrudniono jej przedstawienie i popieranie swojego stanowiska w toczącym się postępowaniu, ale także gdy było to wynikiem naruszenia przepisów prawa procesowego przez sąd lub inną stronę (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CZ 112/13, LEX nr 1433607 i powołane w nim orzecznictwo). Z kolei nowe fakty i dowody w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c. nie mogą odnosić się do norm prawnych i ich interpretacji (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2005 r., IV CO 6/05, LEX nr 155376; z dnia 4 stycznia 2007 r., V CZ 109/06, LEX nr 1050554; z dnia 29 stycznia 2008 r., IV CZ 2/08, LEX nr 1396457).

Skarżąca w istocie odwołuje się do przesłanki nieważności postępowania, o której stanowi art. 379 pkt 1 k.p.c. Uchodzi jednak jej uwadze, że wymienione w art. 401 k.p.c. przyczyny nieważności postępowania, które mogą być podstawą jego wznowienia są węższe niż przyczyny nieważności określone w art. 379 k.p.c., gdyż dotyczą wyłącznie udziału niewłaściwych osób w składzie sądu oraz gwarancji właściwego działania stron w procesie i nie obejmują niedopuszczalności drogi sądowej. Tego rodzaju zawężenie dopuszczalnych podstaw wznowienia postępowania w porównaniu z regulacją z art. 379 usprawiedliwia charakter wznowienia postępowania jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, w którym możliwość uwzględnienia nieważności postępowania w mniejszym zakresie niż w ramach środków odwoławczych i środków zaskarżenia jest podyktowana potrzebą ochrony prawomocnego orzeczenia sądowego, a wznowienie jest traktowane jako środek o charakterze wyjątkowym. Skarżąca pomija również, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że po pierwsze - ubezpieczenie zdrowotne ma charakter ubezpieczenia społecznego, mimo jego odrębności organizacyjnej, uzasadnionej odmiennością przedmiotu ochrony (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 24 stycznia 2007 r., III UZP 4/06, OSNP 2007 nr 15-16, poz. 226); po drugie - w rozumieniu art. 32 ustawy systemowej, przepisy o poborze składek na ubezpieczenia społeczne dotyczą przede wszystkim określenia podmiotu zobowiązanego do ich zapłacenia, a więc ich płatnika (por. uzasadnienie uchwały z dnia 4 czerwca 2008 r., II UZP 3/08, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 148); po trzecie - objęcie ubezpieczeniem zdrowotnym, jeżeli następuje z mocy ustawy, a nie na wniosek, nie wymaga decyzji Narodowego Funduszu Zdrowia (art. 109 ust. 1 i 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej), a w konsekwencji istnieje właściwość Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie ubezpieczenia zdrowotnego co do poboru składek (art. 83 ustawy systemowej) i w tym przedmiocie jego decyzje podlegają kontroli przez sąd pracy i ubezpieczeń społecznych (por. wyroki z dnia 29 stycznia 2014 r., II UK 257/13, LEX nr 1438803 oraz z dnia 10 czerwca 2014 r., II UK 464/13, LEX nr 1483952).

W uzasadnieniu zażalenia brak jest argumentów wskazujących na istnienie podstaw wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 17 października 2012 r. Podnoszone przez skarżącą

okoliczności są oderwane od hipotez art. 401 § 1 pkt 2 oraz art. 403 § 2 k.p.c., a - jak wyżej wskazano - sformułowanie podstawy wznowienia w sposób odpowiadający art. 401 pkt 2 i art. 403 § 2 k.p.c. nie oznacza, że skarga opiera się na ustawowej podstawie, jeżeli już z samego jej uzasadnienia wynika, iż podnoszona podstawa nie zachodzi. Należy zaaprobować stanowisko Sądu Apelacyjnego wyrażone w zaskarżonym postanowieniu co do tego, że wydanie odmiennego wyroku w analogicznej sprawie z istoty nie może zostać uznane za świadczące o pozbawieniu strony możliwości działania na skutek naruszenia przepisów prawa, a jednocześnie takie odmienne orzeczenie, choć wydane w podobnej sprawie, nie stanowi nowej okoliczności faktycznej lub dowodu, mających wpływ na wynik tamtej sprawy, z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. W konsekwencji, jakkolwiek skarżąca formalnie powołała ustawową podstawę wznowienia, to w rzeczywistości podstawa ta - także w świetle samego uzasadnienia skargi - nie występuje.

Z tych względów zażalenie podlega oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.